

Ennek az országnak több mint egymilliárd lakosa van. Fővárosa Delhi, ahol tizenötmillián élnek. A mintegy negyven éve aktívan Indiával foglalkozó Anna Galoviccal beszélgettem erről a szenvedéllyel, titkokkal teli országról

-Kérem beszéljen nekünk Indiáról, az indiai népről, a különleges szokásokról!

-Indiáról /az etikett szempontjából ide sorolható Pakisztán és Banglades is / nagyon nehéz akár csak vázlatosan is képet adni: ebben a szubkontinensnyi országban 1652 nyelven beszélnek. Indiai nyelv tulajdonképpen nincs, hiszen maga az indiai alkotmány is 15 nyelvet ismer el hivatalosnak.

Indiában a hindu /brahmanista/, a mohamedán és a buddhista vallásnak van a legtöbb hívője, és ezeken belül vagy kívül rengeteg szekta létezik. A vallási előírások meghatározzák a viselkedést, az öltözködést, az étkezési szokásokat, hatásukat a mindennapi élet apró részleteiben is érzékelhető.

-Milyen szerep jut a nőknek a társadalmi berendezkedésben?

-Tény, hogy Távol- Kelet országaiban, a társadalom patriarchális berendezkedésű, ami egyet jelent azzal, hogy a fő szerephez a férfiak jutnak a politikai, gazdasági és üzleti élet területein, míg a nők a ház körül örvendenek a vezető szerepnek.

Indiában kulcsszereppel bír a nő. Természetesen ez az otthonra korlátozódik, ő vezeti a háztartást, neveli a gyermekeket, ő adja át a normákat, szokásokat. A két nem közötti egyensúly nem csak az otthonokban, hanem a templomokban is megfigyelhetőek. Például Brahma és Saraswati, a bölcsesség istennője, vagy Shiva és Parvati, Rama és Laksmi, a jólét istennői. Az istenek, mint ahogyan a görög vagy római mitológiákból már „megszokhattuk” párban jelennek meg a különféle mítoszokban egyenrangúságot szimbolizálva ezzel a két nem között. Két fő irányzat alakult ki Indiában, az északi – ahol a férfi szerepe erősebb, markánsabb, és a déli, ahol a két nem szinte harmóniában él egymás mellett. A nő, mint anya az otthon felügyeli, mondhatni olyan, mint egy királynő. A férfi, mint apa a házon kívül jut domináns szerephez. A mai napig a család intézményén nyugszik az indiai társadalom. A legfőbb feladat, hogy a gyermekek segítsék az idősebbeket, azaz a szülőket nyugdíjas éveikben. A szülők az úgynevezett guru-k, azaz tanárok, az idősebb nőket nagymamának, „mataji” – nak nevezik, vagy másként anyáknak, a fiatalabbakat nővéreknek. Az idősebb férfiakat ezzel szemben apáknak hívják, a fiatalabbakat testvérnek/bátynak. Érdekes módon a külföldieket is ezek alapján sorolják be, mivel az indiai spirituális örökség a „Tat tvam asi” azaz te vagy az, aki azaz te vagy te alapelvein alapszik. (A tat tvam asi mondás középpontjában az egyén áll, a tiszta, az

eredeti individuum.)

Az indiai név felépítése, illetve jelentése is hord magában különlegességeket

-Ha jól tudom az indiai név felépítése illetve jelentése is hord magában különlegességeket. Tudna nekünk példákat említeni?

- Spirituális út illetve ösvény minden embernek fontos Indiában, néhányuknak két neve is van. Egy földi vagy világi és egy másik, melyet spirituális mesterük ad beavatást követően, ez lesz a szent név. Maga a ceremónia „mandradiksha” néven ismert, ami hasonló a baptestáknál alkalmazott módszerhez. Példának okáért Krishnamurti, Premuri. Murti a Krishnamurti szóban formát jelent, Lord Krishna megtestesülése. Premuri jelentése isteni szerelem. Mirabal olyan női név, amelynek jelentése, a nő szent Mira isteni szerelem ösvényét követi (bhakti), aki szent dalokat komponált Lord Krisnának. A kasztrendszerre épülő név olykor megtévesztő lehet. Ezért, és a nyelvi nehézségek miatt is készülünk fel a névjegyhasználatra A Shanti név jelentése béke. Tulajdonképpen, ha megfigyeljük a keresztény neveket, a mi nevünknek is van jelentése. Mi azonban nem a jelentés alapján választunk nevet, nem tudjuk ki miért Anna, vagy Mária, János, Péter vagy Dávid.

-Olvastam azt is, hogy nem idegesek az emberek, hanem nyugodtak. Ez gondolom a vallási hitükből adódik.

-Ez az étkezési szokásból, azaz a vegetáriánus életformából is adódik. (Mielőtt az állatok elpusztulnak, félelemmel teli a szervezetük, így húsuk is ösztöneikből fakadóan. Ezért érdemes zöldségeket enni.) Indiában, ha késik valaki, akkor sincs probléma, számukra ismeretlen faktor a stressz (nem diplomáciai rendezvényekről beszélünk természetesen), a béke sokkal nagyobb értékkel bír, főleg a belső béke. A vezető elme, a lángelme nagyon fontos számukra, anélkül nem lehet éretté válni, nem lehet szabadságot nyerni. Nem a külső, hanem a belső ellenség a legrosszabb. Legyen szó akár milyen rossz vagy korrump kormányról, politikai hatalomról, szomszédokról, nincs rosszabb, mint a belső gyötrelmek és gonosz (vágy, szenvedély), melyek felemésztik a testet, az életet. Az összes többi külső tényező „gyorsan” tud változni.

-Van esélyük a nőknek a karrier építésre?

-Egyre több nő dolgozik politikai, gazdasági területen vagy éppen más, hasonló állami szférában – ez azonban a nagyvárosokra jellemző csupán.

De még mindig nem szabad elfeledkezni a nők fő feladatáról: családi tűzhely melegen tartása, gyermeknevelés. Persze a fiatal generáció a modern, úgynevezett nyugati életformát kezdi követni, és lépésről lépésre kerül hozzá közelebb.

-A kínai kultúrában a teának központi szerepe van. A teának múltja, jelene és jövője van. Tradíció és érték tökéletes harmóniában. Mi jellemző az indiai tea kultúrára, hagyományokra?

-Indiában tulajdonképpen nincs úgynevezett tea ceremónia – amennyire tudom, de a tradíció természetesen teljes mértékben jelen van. „guest to home, God to home” –elv alapján (Van, aki guest in house, Go din house verzióban ismeri). Minden alkalommal teát szolgálnak fel és vizet, ha vendéget fogadnak, még forró napokon is. Teát akár hajnal 4 – kor is lehet venni, napfelkelte előtt. A tea a megőrzés eszköze, értékeket konzervál, jó akarat és jó sors teremője.

-Milyen magatartáskultúra várható el az indiai nők társaságában?

-Az indiaiak szemérmesek. Erre elsősorban a hölgyek legyenek tekintettel öltözködésükben, ha indiai társaságba készülnek, és még inkább, ha Indiába utaznak.

Megtörténhet, hogy a társaságban lévő indiai hölgyet nem mutatják be – ezt ő maga is természetesnek találja, észrevételeznünk tehát szükségtelen, sőt illemsértés. Az indiai nők nem fognak kezet, ezt ne várjuk el, és ne is kezdeményezzük.

Különös divat

-Elég nehéz lehet eldönteni, mit viseljünk, hacsak nem vagyunk jártasak az indiai „divat” világában! Melyek a tipikus női ruhák? Milyen színek megengedettek?

-Az indiaiak természetes anyagokat preferálnak, mint a pamut vagy a selyem. Nagyra értékelik – főleg a nők esetében, ha tradicionális viseletüket, azaz szárit vagy az úgynevezett punjait hordjuk. (A punjai nem más, mint a szári kényelmesebb változata. A kényelmesebbet mi magunkra kell, hogy értsük, mivel az indiaiaknak semmi gondjuk a szári viselésével, megkötésével. Még egy ruhadarabot érdemes megemlíteni, mely a lengha, ami a hosszú, kecsesen leomló szoknya és hímzett top együttese. Szemet gyönyörködtető minták és színekombinációkban lehet őket kapni. Szintén egyszerűbb viselni, mint a szárit mindazoknak, akiknek még nem megy a szári kötés.) Természetesen tiszteletet ne várjon senki, aki mini szoknyában jelenik meg. A legpraktikusabb megoldás hosszú szoknyát, pulóvert hordani vagy hosszú ujjú blúzt. Ami a színeket illeti, megtalálható a pasztellszínek sokasága, de az erős vörös vagy piros illetve annak fekete kombinációja is közkedvelt. Ugyanakkor a barna, a koszos zöld, a sárga is nagy népszerűségnek örvend.

A hölgyek elbűvölő viselete: a szári. Nem könnyű, egy nem indiai hölgynek magára felvenni. Igen, speciális alsó ruházat szükséges illetve a rutin, a gyakorlás nagyon sokat számít.

A nők öltözködésére a tarka és változatos szári a jellemző, ezt a több mint öt méter hosszú anyagot a blúzra és alsószoknyára felsőruhaként tekerik föl. Az ékszer nagy divat, nemcsak kézen, nyakon, fülben, hanem orrban is. A nők homlokára festett hindu pont gyakran látható jellegzetesség – megbámulni természetesen illetlenség.

-Melyek a tipikus férfi öltözékek?

- Férfiaknál külföldiek számára sem kötelező napközben az öltöny, ehelyett szokás a kívül viselt, nadrágba nem begyűrt ing vagy szafari jellegű öltöny, nőknél a hazaihoz hasonló nyári ruha.

Hivatalos alkalmakkor kötelező a fehér ing, nyakkendő és lehetőleg sötét öltöny. Partnerünk azonban megjelenhet a lábra simuló, harisnyaszerű fehér nadrágban és barna, gallértalan

zakóban, fején a híres Gandhi-sapkával, amit zárt helyiségben, tárgyalás közben sem vesz le. Ha pedig partnerünk turbánt hord és szakállas-bajuszos, akkor szinte biztosak lehetünk abban, hogy szikh, aki vallási előírásait követve sohasem vágja le haját, bajuszát, szakállát.

Az indiai vendégek többsége utazás közben is megtartja nemzeti viseletét, a férfiak turbánszerű fejfedőben, a nők jellegzetes, könnyű indiai öltözékben jelennek meg.

-Mi a helyzet a hivatalos tárgyalások alkalmával?

Indiában erős a rang és a kor tisztelete. Tárgyalás közben az indiaiak többnyire barátságosak, még akkor is, ha eredményt egyik félnek sem sikerül elérnie.

Szokások az étkezési kultúrában

-Igen kockázatos lehet mindennemű információ nélkül indiai étterembe betérni. Hogyan működik az éttermi rendszer valójában? Mi a javaslata, hogyan együnk, mit együnk vagy éppen igyunk, anélkül, hogy ne sértsük meg a helyi szokásokat, illetve helyi lakosságot!

-Attól függ, hol eszünk. Például kisvárosi étteremben, ahol általában településnek megfelelően vegetáriánus életmód jellemző, vagyis, ahol az állatok szentként tisztelték és a testvéreink. A modern, nagyvárosokban természetesen megtalálható a külön turistáknak kialakított étterem is. Minden esetre érdemes az ott tartózkodás ideje alatt a vegetáriánus ételeket választani, mivel az éttermek és shopok nagy része nem rendelkezik hűtővel. Talán jobb, ha az alkoholt és a szállodai szoba csapvizét is elkerüljük, így maximálisan beilleszkedhetünk az új környezetbe és elismerésben, tiszteletben lesz részünk.

A kisvárosi éttermekben általában a földön esznek, egymás mellett törökülésben ülve. Az étkezés kézzel történik. A friss kenyeret, melyet *capati*-nek neveznek, a leves követ majd zöldségek, édesség, mindezeket személyzet szolgálja fel és több alkalommal is körbe kínálják az étkezőket. Végezetül annyit kell mondani *Bas*, azaz elég, nem kérünk többet. Minden fogást követően jelezni kell, ha elég, illetve érdemes először picit kérni, hogy meg tudjuk ízlelni, mit is rendeltünk. Nincs papírszalvéta az éttermekben, de az étkezés után vizet szolgálnak fel kézmosáshoz. (Több turistát láttam, akik felkészülve, táskájukból varázsolták elő az evőeszközöket és a papírszalvétákat.) A maradékot az esetek többségében a koldusoknak adják, mivel azt a hitet vallják, hogy a jó cselekedet, jó sorsot ad. (Ez is része a *Sanata Dharma*-nak). Az ételek, italok minősége meghatározza a gondolatainkat (is), ezért célszerű a friss vegetáriánus ételeket, gyümölcsöket és ott helyben facsart üdítőket választani alkohol helyett. Természetesen ezen tapasztalatok kisvárosokra, falvakra jellemzőek, ahol a mai napig él a tradíció, van idő annak ápolására. A nagyvárosokban, ahol nyugatiasodás indult, a házigazda vendégével alkoholt – sört, whisky-t – iszik, csak úgy, mint nálunk, Európában. A teázási szokások – a gyarmati múltnak is köszönhetően – lényegében megegyeznek az angolokéval.

Szeszes italt kevesen fogyasztanak – a vallási előírások mellett a kormány törekvései is ezt a tendenciát erősítik. A legjellemzőbb indiai tömény ital az erjesztett pálmalé /*toddi*/.

Borralalót a szokásos helyzetekben adjunk, mértéke 5-10 %.

Az étkezési szokásokat nemcsak a vallás befolyásolja: egy adott családon belül, továbbá kasztok szerint is különbözőek lehetnek. Vendéglátókként minden vendégünk étkezési szokását ismernünk kell. Az indiai vendég nem tekinti sértésnek, sőt szívesen veszi, ha ezt tisztázni igyekszünk.

A sokszínűségből adódó protokolláris problémákat hivatalos alkalmakkor úgy hidalják át, hogy az ültetési étkezés helyett a büfévacsorához /buffet-diner/ hasonlóan szervezik meg a vendéglátást, s ennek keretében hódolhat mindenki a saját szokásainak.

A hindu vallásúak nem ehetnek marhahúst, de szeszes italt ihatnak / bár jobban szeretik a gyümölcslevet és a teát. / Az iszlám vallásúak nem ehetnek sertéshúst, és nem ihatnak szeszes italt. A buddhistáknál nincsenek étkezési tilalmak, korlátozások.

A hinduk között, továbbá számos szektában is sok a vegetáriánus. Egy részük húst nem, de egyéb állati terméket fogyaszt. Vannak viszont szigorú vegetáriánusok, akik sem húst, sem állati eredetű terméket / tojást, tejet /, sőt még tojással készült tésztát sem fogyasztanak.

-Számunkra feltűnő a kézzel evés szokása, még a legelőkelőbb éttermekben is.

-Ez régi hagyomány, az indiai ételek nagy része eleve úgy készül, hogy pusztán kézzel is könnyen fogyasztható legyen. Figyeljünk arra, hogy csak jobb kézzel nyúljunk az ételhez! Kézmosás céljából étkezés után kis tálkában citromszelettel illatosított meleg vizet hoznak. Az ételválaszték lehet indiai, kínai vagy kontinentális. Ez utóbbi európaiat jelent és jobban járunk, ha bármelyik másikat választjuk helyette.

Az indiai konyha alapja a rizs. Kitűnően készítik. Kizárólag olajjal főznek. Sok és számunkra különleges fűszert használnak. A legjellegzetesebb a curry, amely nem egyéb, mint többféle porrá tört fűszer keveréke /erős feketebors, szegfűbors, szegfűszeg, cardamon, paprika, gyömbér, kömény/. A speciálisan elkészített indiai ételek alapanyaga a zöldség, a hal, a rák, a csirke, a metélt tészta, a bárány, az ürü.

A jellegzetesen indiai étkezés csirke – vagy bárányhúsból főzött levessel kezdődik, majd a vallási előírásokat követve kerül sor a kizárólag vegetáriánus, vagy húst is tartalmazó fogásokra rizzsel, zöldséggel. Kávé helyett gyakran teával fejezik be az étkezést.

Az európaiak számára tanácsos a csapvíz helyett ásványvizet, üdítőitalokat fogyasztani!

A 300 éves Dzsáma Maszdzsidhoz rövid szoknyába nem lehet bemenni

-Tudom, hogy a 300 éves Dzsáma Maszdzsidhoz rövid szoknyába nem lehet bemenni, ez a világ egyik legnagyobb mecsetje. A Tadzs Mahalba való belépéskor is ez az elvárás a nőktől?

-Mivel a Tadzs Mahal nem templom, hanem palota, tulajdonképpen bárminemű ruhában be lehet lépni, de érdemes nem miniszoknyát, rövid ujjút, mélyen dekoltált ruhákat hordani a

tisztelet megtartása érdekében. Ha nincs meg a tisztelet, előfordulhat, főleg fiatal nőekkel, hogy muszlim férfiak támadásával szembesülnek, vagy éppen az indiai családok túlságosan távolságtartóak maradnak. Jó néhány mecsetben mindenképpen szükséges a kendő vagy sapka viselete.

-Milyen ajándékot illik adni Indiában az első találkozás alkalmával?

Azt tanítom, hogy Indiába ne küldjenek marhabőrből készült kulacsot, mert a tehén az szent állat és nagy sértés lenne számukra. Van még olyan ajándéktárgy; amit nem szívesen vesznek? Tudom, hogy a fehér a gyász színe, tehát ilyen fehér terítőt nem szabad elküldeni. Az indiaiak nagyon szeretik az ajándékokat, de ami a legfontosabb, hogy ne feledjük el, először a barátságot kell érezniük! Nem szabad, illetve nem illik ajándékot érkezéskor vagy első találkozáskor adni!

Nem illik olyan ételt vagy ajándékot adni, ami már ki van bontva, vagy korábban megízlelt, mint például szőlő, kenyér, illetve minden más, amit kezünkkel érintettünk. Továbbá illetlenség, ha valami édességet veszünk, aztán szeretnénk megkínálni valakit azzal a kézzel, ami már egyszer érintette szánkat. Érdeemes elkerülni az üvegből kínálást, ha már egyszer beleittunk. Zárójelben megjegyzendő, hogy nem egészséges helyi vizet inni, mindig legyen nálunk palackozott víz vagy folyadék. Gondosan ellenőrizzük ivás előtt, hogy a palack megfelelően van – e lezárva, még bontatlan! (A mi kezünk számukra szennyezett, hiszen toalettpapírt használunk. Csak jobb kézzel szabad átvenni valamit. Még azon Indiából származó emberek is tisztátalannak tartják kezüket, akik jó pár éve élnek már távol hazájuktól egy teljesen más kultúrkörben.)

-Végül egy kérdés: azt hallottam, hogy sok a koldus.

-Rengeteg koldus van az utcákon, főként gyermekek és anyák kis babákkal a karjukon. Tanácsos semmit sem adni, különben egy pillanat alatt ott terem még jó pár koldus, akik akár órákig követik az embert némi alamizsnáért.

Anna Galovic-nak ezúton kívánok köszönetet mondani a segítségért. A beszélgetés angol nyelven történt, a fordításért Hillender Timeának mondok köszönetet.

Írta: Dr. Vámos Lászlóné - Katalin

fotó:utazas.hu